

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih : **5 Mart 2026**

Sayı : **17547**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

41746

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim. **04.03.2026**

Gizem Özcan

Muğla Milletvekili

Muğla ili; iklimsel avantajları, toprak yapısı ve tarihsel tarım kültürü sayesinde Türkiye'nin önemli narenciye üretim merkezlerinden biridir. Narenciye üretimi, yalnızca bir tarımsal faaliyet değil; kırsal istihdamın, aile işletmelerinin ve bölgesel ekonominin temel dayanaklarından biridir. Ancak son yıllarda uygulanan tarım politikaları, artan maliyetler ve piyasa dengesizlikleri nedeniyle üreticiler bir dizi sorun yaşamaktadır.

Narenciye üretiminde kullanılan mazot, gübre, zirai ilaç, sulama suyu ve elektrik giderleri son yıllarda katlanarak artmıştır. Özellikle enerji ve gübre fiyatlarındaki yükseliş, birim maliyetleri dramatik biçimde artırmıştır. Buna karşın üretici satış fiyatları aynı oranda artmamış; aksine birçok bölgede ürün dalında kalmıştır. Muğla'da üretici portakal için kilogram fiyatı 10 TL'den dahi alıcı bulamazken, mandalina ise tamamen dalında kalmıştır. Üretici maliyetinin altında satış yapmak zorunda bırakılmaktadır. Bu tablo, üreticinin emeğinin karşılığını alamadığı yapısal bir gelir krizine işaret etmektedir.

Daha da çarpıcı olan husus, iç piyasada yerli üretici ürününü satamazken ithal narenciye ürünlerinin piyasada yer bulabilmesidir. Gerçekleştirilen ithalat, arz fazlası baskısını artırarak yerli üreticinin fiyat pazarlık gücünü zayıflatmaktadır. Üretim planlaması, hasat takvimi ve iç piyasa dengesi gözetilmeden yürütülen ithalat politikaları, yerli üreticinin korunması ilkesini zedelemektedir. Tarımda kendi kendine yeterlilik hedefinin giderek aşındığı bu süreç, kırsal üretim kapasitesini de riske atmaktadır.

Öte yandan üretim yaptığı tarla kendi mülkiyetinde olmayan – kiracı, hisseli tapu sahibi ya da aile içi kullanım yoluyla üretim yapan – çok sayıda üretici, tarım sigortası (TARSİM) yaptıramamaktadır. Türkiye'de tarımsal üretimin önemli bir bölümü fiili kullanım üzerinden yürütülmekteyken, sigorta sisteminin yalnızca mülkiyet temelli kurgulanması ciddi bir kapsama sorunu yaratmaktadır. Bu durum özellikle don, dolu ve aşırı hava olaylarının arttığı iklim krizi koşullarında üreticiyi tamamen korumasız bırakmaktadır. Sigorta güvencesinden yoksun üretici, hem afet riskine karşı savunmasız kalmakta hem de ürününü bekleterek daha uygun koşullarda pazarlama imkânını kaybetmektedir.

Mevcut destek ve teşvik mekanizmaları ise artan maliyetler karşısında yetersiz kalmaktadır. Mazot ve gübre destekleri üretim maliyetleri içindeki pay bakımından sembolik düzeyde kalmakta; gelir istikrarını sağlayacak müdahale alımı, taban fiyat uygulaması veya alım garantisi gibi mekanizmalar devreye alınmamaktadır. Bu koşullar altında narenciye üreticileri yalnızca piyasa dalgalanmalarına değil, aynı zamanda politika belirsizliğine de maruz bırakılmaktadır.

Sonuç olarak Muğla'daki narenciye üreticilerinin karşı karşıya olduğu sorun; münferit bir fiyat düşüşü değil, girdi maliyetleri, ithalat politikası, destek yetersizliği ve sigorta kapsamı sorunlarının birleştiği çok katmanlı bir yapısal krizdir. Üreticinin üretimden çekilmesi, yalnızca bireysel gelir kaybı değil; bölgesel istihdamın daralması, tarım alanlarının atıl kalması ve gıda güvenliğinin zayıflaması anlamına gelecektir. Bu nedenle narenciye üretiminin sürdürülebilirliğini sağlayacak, üreticinin risklerini azaltacak ve iç piyasa dengesini gözetken bütüncül bir politika çerçevesinin oluşturulması aciliyet taşımaktadır.

Bu bağlamda;

- 1) Son beş üretim sezonu itibarıyla Muğla ilinde portakalın ve mandalınanın kilogram başına ortalama üretim maliyeti, Bakanlığınız hesaplamalarına göre yıllar bazında ne kadardır?
- 2) Portakalın kilogram fiyatının 10 TL seviyesinde dahi alıcı bulamamasının nedeni Bakanlığınızca nasıl değerlendirilmektedir?
- 3) Mandalınanın dalında kalmasının nedeni Bakanlığınızca nasıl değerlendirilmektedir?
- 4) Son beş yılda, Türkiye genelinde narenciye ithalat miktarı ne kadardır? İç piyasada üreticinin ürünü satılamazken ithalata izin verilmesinin gerekçesi nedir?
- 5) Narenciye ürünlerinde ithalatın, hasat dönemi dikkate alınarak planlanmasına yönelik bir düzenleme yapılması düşünülmekte midir?
- 6) Muğla'daki narenciye üreticilerine son beş yılda yıllarında sağlanan mazot, gübre, prim ve diğer destek kalemlerinin toplam tutarı nedir? Bu desteklerin üretim maliyetleri içindeki payı yüzde kaçtır?
- 7) Üretim yaptığı tarla kendi mülkiyetinde olmayan üreticilerin TARSİM kapsamında sigorta yaptıramamasının hukuki dayanağı nedir? Kiracı ya da hisseli tapu sahibi üreticilerin sigorta kapsamına alınmasına yönelik bir çalışma var mıdır?
- 8) Don, dolu ve iklim kaynaklı afet risklerinin arttığı bir dönemde, narenciye üreticilerinin riskten korunmasını sağlamak amacıyla TARSİM mevzuatında değişiklik yapılması planlanmakta mıdır?
- 9) Muğla'da narenciye üretiminin sürdürülebilirliği için özel bir eylem planı hazırlanmakta mıdır?